

فصل ۱۲

واحد بیماری‌های واگیر

مقدمه :

عادت بر این بود فکر کنند، گذر اپیدمیولوژیک یعنی اینکه جهت بیماری‌های عفونی و بیماری‌های ناشی از کمبود مواد غذایی به بیماری‌های مزمن تبدیل گردد. این پدیده‌ای یک جهتی است که از زبان تسلط بیماری‌های عفونی شروع شده و زمانی که بیماری‌های مزمن غیر واگیر علت غالب مرگ و میر شود، خاتمه می‌یابد. البته مسلم است که گذر اپیدمیولوژیک بغرنج تر و پرتحرک‌تر از این است. الگوی بیماری‌ها و تندرستی در یک جامعه در جهات گوناگون تکامل خود را طی می‌کند و بستگی به وضعیت اطلاعات جمعیتی، اقتصادی اجتماعی، فن‌آوری، فرهنگی، محیطی و نوسان‌های زیست‌شناسی دارد. در واقع این پدیده نتیجه دگرگونی‌های دایمی است. بعضی از بیماری‌ها از صحنه خارج می‌شوند و بعضی بیماری‌ها بصورت بازپدید مثل سل، مالاریا، تب دانگ و بیماری‌های نوپدید مانند ایدز، هپاتیت C و ... شکل می‌گیرند.

عوامل متعددی در ایجاد گذر اپیدمیولوژیک دخالت دارند از جمله تغییرات دموگرافیک جمعیت (مرگ خام، مرگ شیرخواران، میزان موالید، امید به زندگی و ...) است که تأثیر زیادی در تغییر الگوی بیماری‌ها دارد. مثلاً با افزایش امید به زندگی تعداد سالمندان افزایش می‌یابد و این خود باعث تغییر الگوی بیماری‌ها می‌گردد.

عوامل زیست‌شناختی (قدرت تطبیق میکروب‌ها در مقابل سیستم دفاعی بدن، تغییر آنتی ژن میکروارگانیسم‌ها، ظهور سوشهای مقاوم به دارو، همراه شدن دو میکروارگانیسم HIV و سل و ...)

عوامل محیطی:

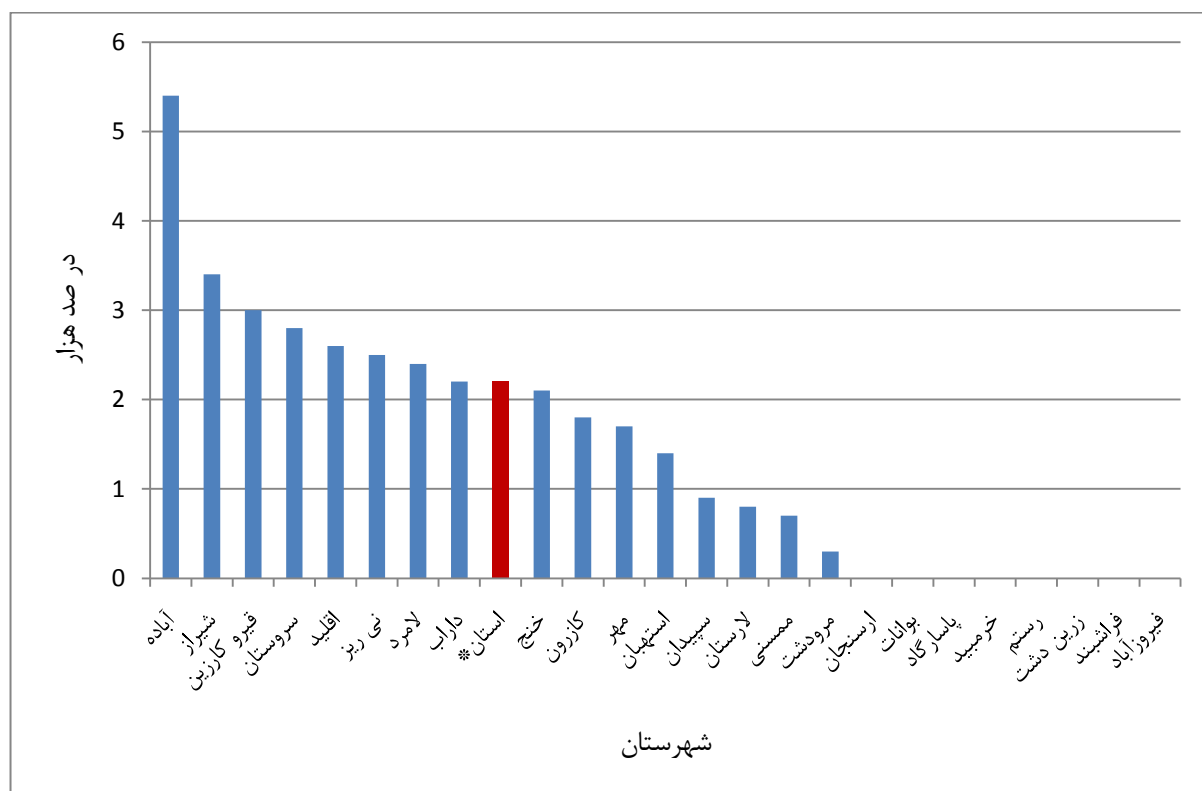
تغییر در روش زندگی (کم تحرکی) استفاده از دخانیات، تغییر در ارزش‌های اخلاقی (انقلاب جنسی، هرج و مرج جنسی، استفاده از الکل و مهاجرت و جابجایی انسان‌ها، شرکت روزافزون زنان در نیروی کار) نگاهی به وضعیت بیماری‌ها در سال ۱۳۸۸، در جهان، منطقه و ایران تأیید کننده این است که بیماری‌های عفونی همچنان مشکل سلامت در جوامع مختلف است.

پاندمی آنفلوآنزای خوکی، پیش‌بینی موج جنسی اپیدمی HIV در کشور، روند افزایش سل مقاوم به درمان، از یک طرف و از طرف دیگر ارتقای اهداف پیشگیری و کنترل بیماری‌ها از جمله مطرح شدن حذف بیماری‌های مالاریا، تأکید بر موضوع حذف بیماری سرخک، مبین اهمیت پیشگیری و کنترل بیماری‌های عفونی است. مبنای اصلی برنامه‌های پیشگیری و کنترل بیماری‌ها وجود سیستم مراقبت بیماری‌هاست.

جدول ۱: مشخصات شاخص میزان بروز سل ریوی اسمیر خلط مثبت جدید (بازای هر یکصد هزار نفر جمعیت)

میزان بروز سل ریوی اسمیر خلط مثبت جدید	نام شاخص
تعداد موارد جدید مبتلا به سل ریوی اسمیر مثبت ثبت شده در یک سال ۱۰۰۰۰۰×	صورت کسر
جمعیت مشخص شهرستان / استان در همان سال	مخرج کسر
نظام مراقبت بیماری سل	منبع جمع آوری اطلاعات

نمودار ۱: میزان بروز سل ریوی اسمیر خلط مثبت جدید (بازای هر یکصد هزار نفر جمعیت) به تفکیک شهرستان‌های استان فارس، سال ۱۳۸۸

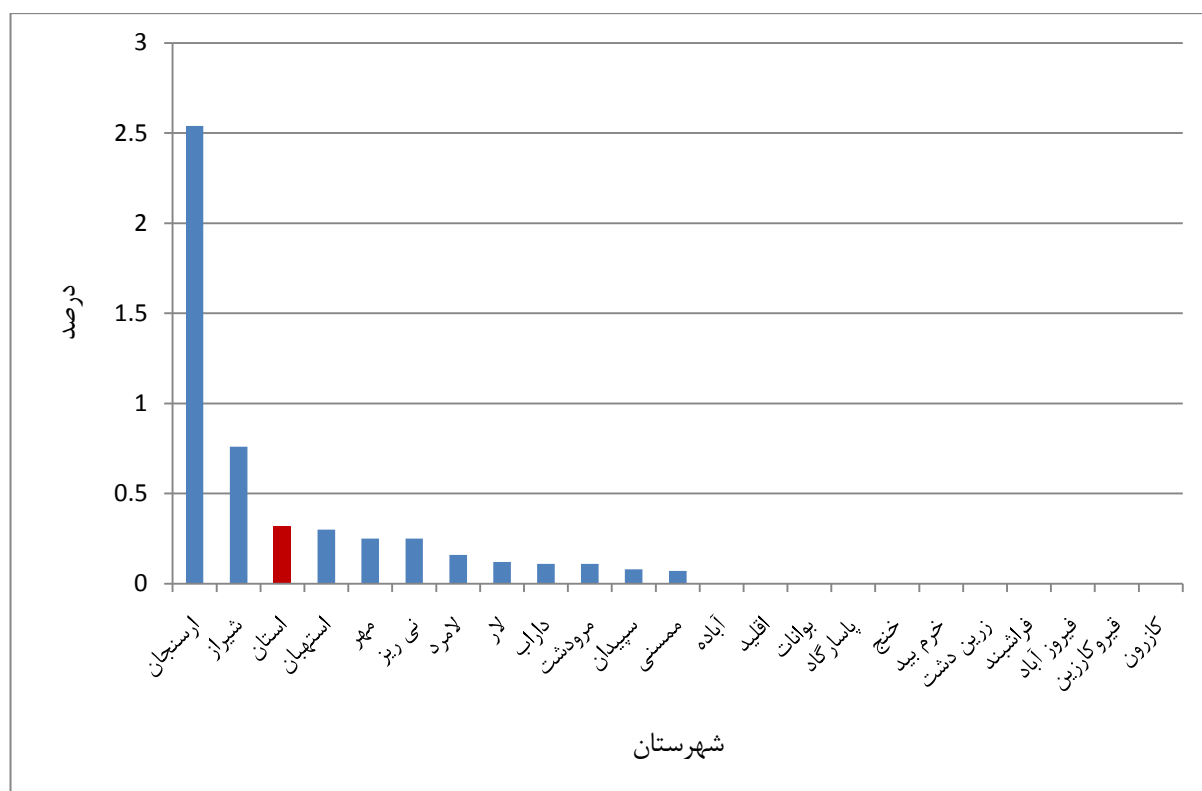

تفسیر: میزان بروز سالیانه برآورد شده موارد سل ریوی اسمیر خلط مثبت جدید بر طبق آخرین برآورد سازمان جهانی بهداشت ۸/۳ نفر بازای هر یکصد هزار نفر جمعیت ایرانی است. بالا بودن و یا پایین بودن میزان بروز سل در یک شهرستان و یا استان به عوامل مختلفی مرتبط است که یکی از عوامل، بیماری‌بای قویتر و یا ضعیف‌تر سل در آن سال می باشد و به تنهایی نمی تواند شاخص خوبی برای تعیین کمی و یا کیفی سطح مراقبت بیماری سل در آن منطقه باشد.

جدول ۲: مشخصات شاخص درصد موارد مثبت نمونه گیری مالاریا (SPR)

نام شاخص	Smear positive rate
صورت کسر	تعداد لام‌های مثبت $\times 100$
مخرج کسر	کل لام‌های گرفته شده
منبع جمع آوری اطلاعات	فرم شماره ۱۱ مالاریا

نمودار ۲: درصد موارد مثبت نمونه گیری مالاریا به تفکیک شهرستان‌های استان فارس، سال ۱۳۸۸

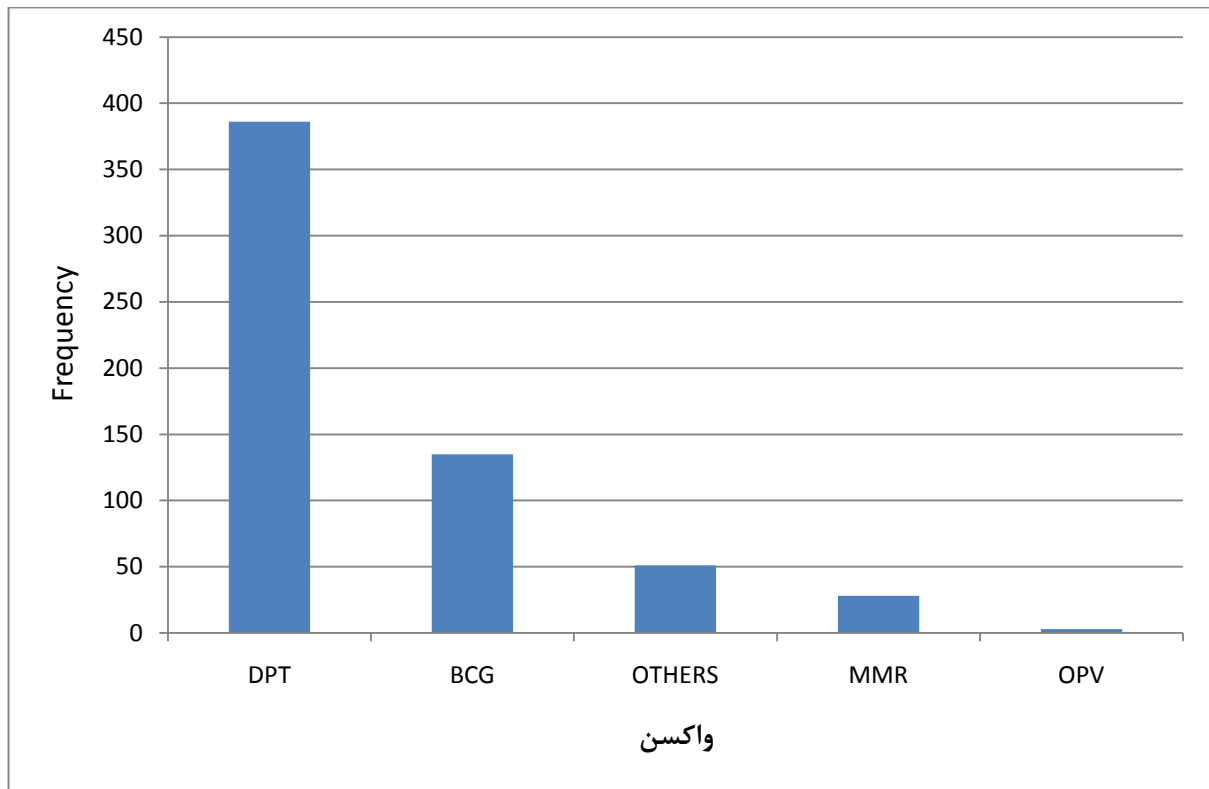

تفسیر: شاخص SPR نشان دهنده میزان مثبت شدن لام‌های تهیه شده می‌باشد. گروه‌های در معرض خطر بیماری شامل اتباع بیگانه، جمعیت‌های در حرکت و ساکنین مناطق پذیرنده بیماری می‌باشند که در این مناطق میزان شاخص نمونه‌گیری بالاتری دارند. میزان بالای شاخص SPR در شهرستان ارسنجان بعلت لام‌گیری هدفمند در گروه اتباع بیگانه می‌باشد و میزان بالای این شاخص در شهرستان شیراز بعلت مراجعه پاسیو اتباع بیگانه به مراکز بهداشتی می‌باشد. این شاخص در شهرستان ممسنی نشان دهنده موارد انتقال محلی بیماری در منطقه کوپن می‌باشد.

جدول ۳: مشخصات شاخص تعداد عوارض واکسن بر اساس نوع واکسن

نام شاخص	طبقه بندی عوارض واکسن بر اساس نوع واکسن
صورت کسر	-----
مخرج کسر	-----
منبع جمع آوری اطلاعات	فرم شماره ۲ و ۳ عوارض واکسن

نمودار ۳: شاخص تعداد عوارض واکسن بر اساس نوع واکسن در استان فارس، سال ۱۳۸۸

تفسیر: گراف طبقه بندی عوارض واکسن نشان دهنده ی تعداد عوارض بیشتر ایجاد شده از ثلاث می باشد که علت آن عارضه های موضعی و سیستمیک جزء سیاه سرفه این واکسن می باشد. واکسن ب.ث. بعلت عارضه لنفادنوپاتی ایجاد شده در رده دوم ایجاد کننده عوارض واکسن قرار گرفته است و واکسن پولیو خوراکی بعلت اینکه فقط عارضه سیستمیک ایجاد می نماید، در ردیف آخر قرار گرفته است. عوارض ناشی از واکسن هیپاتیت، توأم، آنفلوانزا و هاری در قسمت Others (موارد دیگر) قرار گرفته است.

جدول ۴: موارد مبتلا به HIV و AIDS بر حسب جنس در استان فارس تا پایان سال ۱۳۸۸

جنس	مبتلا به HIV و ایدز	مبتلا به ایدز	فوت
مرد	۱۲۴۱	۱۹۸	۲۹۱
زن	۱۸۹	۶۱	۲۴
جمع	۱۴۳۰	۲۵۹	۳۰۲

جدول ۵: موارد مبتلا به HIV و ایدز بر حسب راه انتقال

نوع رفتار پر خطر	تعداد
IDU (از راه تزریق)	۱۰۷۷
sex	۳۲۰
دریافت خون	۱۰
فرزند مادر آلوده	۹
سایر	۱۴

جدول ۶: تعداد مبتلایان به ایدز به تفکیک جنس و گروه‌های سنی تا سال ۱۳۸۸ در استان فارس

گروه سنی	مرد	زن	جمع
۰ - ۹	۳	۶	۹
۱۰ - ۱۹	۱	۵	۶
۲۰ - ۲۹	۲۰۶	۴۵	۲۵۱
۳۰ - ۳۹	۶۰۱	۸۴	۶۸۵
۴۰ - ۴۹	۳۰۸	۲۵	۳۳۳
۵۰ - ۵۹	۱۰۶	۲۰	۱۲۶
۶۰ - ۶۹	۱۲	۳	۱۵
بالای ۷۰	۳	۱	۴
نا مشخص	۱	=	-
جمع	۱۲۴۱	۱۸۹	۱۴۳۰

جدول ۷: بروز بیماری های واگیر(درصد هزار) به تفکیک شهرستان های استان فارس، سال ۱۳۸۸

شهرستان	AFP	سرخک	مننژیت	مالاریا	CCHF	هاری	تب مالت	سالمک	سیاه زخم	هیداتوزیس	کالآزار
آباده	۲,۰۹	۱,۰۴	۱,۰۴	۰	۲,۰۹	۰	۸۵,۵۰	۲۸,۱۵	۱,۰۴	۲,۰۹	۰
ارسنجان	۲,۲۷	۱۸,۱۵	۰	۱۱,۳۴	۰	۰	۴۹,۹۰	۳۹۴,۷۰	۰	۰	۰
انقلاب	۰,۱۴	۱,۶۹	۵,۷۷	۱,۴۱	۰,۱۴	۰	۳,۳۸	۸۴,۲۳	۰	۰	۰
استهبان	۱,۶۶	۰	۴,۹۹	۳,۳۳	۰	۰	۲۹,۹۵	۵۴,۹۱	۰	۱,۶۶	۰
اقلید	۰	۰	۴,۲۷	۰	۰	۰	۴۴,۴۵	۶,۸۴	۰	۰,۸۵	۰
بوانات	۱,۸۸	۱,۸۸	۱,۸۸	۰	۰	۰	۶۲,۱۲	۴۵,۱۷	۱,۸۸	۰	۰
پاسارگاد	۰	۰	۲,۷۴	۰	۰	۰	۸۲,۱۹	۳۸,۳۶	۰	۰	۰
جهرم	۰,۴۳	۰,۸۷	۲,۱۶	۲,۶۰	۰	۰	۱۹,۹۱	۷۱,۸۶	۰	۰	۰
خنج	۲,۲۲	۲,۲۲	۰	۰	۰	۰	۶۶,۶۷	۲۵۳,۳۳	۰	۲,۲۲	۰
خرم بید	۰	۳,۸۶	۰	۰	۰	۰	۵۲,۱۶	۳۴,۷۸	۳,۸۶	۰	۱,۹۳
داراب	۰	۷,۶۲	۲,۱۸	۰,۵۴	۰	۰	۱۶,۸۷	۱۷۳,۰۶	۲,۷۲	۰	۲,۷۲
زرین دشت	۳,۰۱	۷,۵۲	۱,۵۰	۰	۰	۰	۲۵,۵۶	۹۴,۷۴	۰	۰	۰
سپیدان	۱,۹۷	۱,۹۷	۴,۹۳	۱,۹۷	۰	۰	۳۲,۵۷	۴۹۱,۴۵	۴,۹۳	۰	۰
والفجر	۰,۵۸	۱,۲۸	۷,۰۸	۱۹,۲۸	۰,۱۲	۰	۰,۴۶	۱۳۰,۷۸	۰	۰,۱۲	۰
فرشبند	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۹,۳۸	۹۳,۸۵	۰	۰	۰
فسا	۰	۰	۰,۷۶	۰	۰	۰	۲۵,۳۱	۹۱,۶۷	۰	۰	۰
فیروز آباد	۰,۷۴	۵,۹۶	۲,۲۳	۰	۰	۰	۲۴,۵۷	۲۰,۸۵	۰,۷۴	۰	۱,۴۹
قیروکارزین	۱,۳۵	۱,۳۵	۲,۶۹	۰	۰	۰	۱۸,۸۴	۹۴,۲۰	۰	۰	۱,۳۵
کازرون	۰	۱,۶۲	۳,۸۹	۰	۰	۰	۱۱,۹۸	۲۱,۳۸	۰	۰	۰
لار	۰,۳۵	۴,۲۲	۹,۵۰	۴,۲۲	۰	۰	۴,۹۲	۲۱۴,۷۳	۰	۰	۰
لامرد	۱,۳۱	۵,۲۵	۳,۹۳	۰	۰	۰	۵,۲۵	۸۰,۰۰	۰	۰	۰
مرودشت	۰,۶۱	۰,۶۱	۰,۶۱	۰,۳۰	۰	۰	۳۳,۶۲	۳۷۹,۵۵	۰	۰	۰
ممسنی	۰	۰	۳,۴۷	۴,۹۵	۰	۰	۲۴,۷۷	۱۲,۸۸	۰,۵۰	۰	۰
مهر	۰	۳,۹۳	۰	۵,۸۹	۰	۰	۵,۸۹	۳۵,۳۴	۰	۰	۰
نی ریز	۰,۹۱	۳,۶۶	۶,۴۰	۱,۸۳	۰	۰	۳۱,۰۸	۷۶,۸۰	۰	۰	۰
استان	۰,۵۳	۲,۱۶	۴,۲۹	۴,۸۹	۰,۰۹	۰	۱۸,۲۳	۱۲۶,۴۶	۰,۳۶	۰,۱۳	۰,۲۰

ادامه‌ی جدول ۷: بروز بیماری‌های واگیر (درصد هزار) به تفکیک شهرستان‌های استان فارس، سال ۱۳۸۸

شهرستان	ایدز	HAV	HBV	HCV	کلامیدیا	سیفلیس	گنوره آ	وبا	نمونه‌التور	اسهال خونی	آمییبیاز
آباده	۰	۳۵,۴۵	۷,۳۰	۱۶,۶۸	۰	۰	۰	۰	۴۱۴,۹۷	۷۵,۰۷	۰
ارسنجان	۲,۲۷	۲۷,۲۲	۱۱,۳۴	۰	۰	۰	۰	۰	۲۲۹,۱۱	۴۷,۶۴	۲,۲۷
انقلاب	۰	۱,۲۷	۱۳,۶۶	۸,۴۵	۰	۰	۰	۰	۳۹,۱۵	۲۰,۱۴	۶,۹۰
استهبان	۱۴,۹۷	۱۶,۶۴	۱۳,۳۱	۱۱,۶۵	۰	۱,۶۶	۱,۶۶	۰	۵۴,۹۱	۱۶۳,۰۵	۰
اقلید	۰	۱۴۸,۷۵	۱,۷۱	۱,۷۱	۰	۰	۰	۰	۵۵,۵۷	۱۳۵,۰۷	۰
بوانات	۰	۹,۴۱	۱,۸۸	۱,۸۸	۰	۰	۰	۰	۹۶,۰۰	۱۰۹,۱۷	۱,۸۸
پاسارگاد	۲,۷۴	۲,۷۴	۲,۷۴	۰	۰	۰	۰	۰	۱۵۶,۱۶	۱۰,۹۶	۰
جهرم	۱۰,۸۲	۱۴,۷۲	۴,۷۶	۹,۰۹	۰	۰	۰	۰	۵۸۰,۰۹	۱۶,۸۸	۲,۶۰
خنج	۰	۹۷,۷۸	۲,۲۲	۰	۰	۰	۰	۰	۹۱,۱۱	۱۲۲,۲۲	۰
خرم بید	۱,۹۳	۰	۱,۹۳	۳,۸۶	۰	۰	۰	۰	۵۶,۰۳	۲۴۷,۳۹	۰
داراب	۰	۱۲,۵۲	۱۱,۴۳	۳,۲۷	۰	۰	۰	۰	۱۱۱,۵۷	۱۴,۶۹	۰
زرین دشت	۱,۵۰	۰	۶,۰۱	۱,۵۰	۰	۰	۰	۰	۸۸,۷۲	۵۲,۶۳	۰
سپیدان	۰	۰,۹۹	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۴۲,۱۱	۶,۹۱	۰
والفجر	۴۴,۱۳	۰,۵۸	۱۵,۹۱	۱۳,۲۴	۰	۰	۰	۰	۹۱۹,۷۳	۵,۳۴	۰,۵۸
فراشبند	۰	۱۳,۱۴	۱,۸۸	۰	۰	۰	۰	۰	۸۴,۴۶	۰	۱,۸۸
فسا	۱۰,۳۱	۱۲,۶۰	۳,۴۴	۱۱,۴۶	۰	۰	۰	۰	۵۸,۴۴	۵۰,۸۰	۰
فیروز آباد	۲,۲۳	۳,۷۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱۹۲,۱۲	۵,۲۱	۰
قیروکارزین	۲,۶۹	۹۵,۵۴	۴,۰۴	۴,۰۴	۰	۰	۰	۰	۱۰۰,۹۲	۲۸,۲۶	۰
کازرون	۰,۳۲	۲۲,۶۷	۲۰,۷۳	۵,۸۳	۰	۰	۰,۳۲	۰	۷۵,۴۷	۶۴,۱۳	۰
لار	۰,۷۰	۱۶,۵۴	۵,۹۸	۲,۸۲	۰	۰	۰	۰	۱۵۰۵,۹۴	۱۴,۷۸	۲۷,۴۶
لامرد	۰	۱۱,۸۰	۳,۹۳	۰	۰	۰	۰	۰	۲۷۱,۴۸	۱۴۹,۵۱	۲,۶۲
مرودشت	۰,۶۱	۱,۲۱	۷,۲۷	۱,۵۱	۰	۰	۰	۰	۸۳,۰۰	۶,۰۶	۰,۹۱
ممسنی	۰,۵۰	۵,۹۵	۲,۴۸	۱,۴۹	۰	۰	۰	۰	۸۰,۷۶	۱۲,۸۸	۳,۹۶
مهر	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۲۲۷,۷۳	۲۷۰,۹۲	۰
نی ریز	۰,۹۱	۰,۹۱	۱۴,۶۳	۷,۳۱	۰	۰	۰	۰	۲۷۷,۰۱	۱۳۲,۵۶	۰
استان	۱۰,۱۶	۱۳,۵۹	۹,۷۴	۶,۷۸	۰	۰,۰۲	۰,۰۴	۰	۳۷۴,۱۳	۳۸,۵۸	۳,۴۲

ادامه‌ی جدول ۷: بروز بیماری‌های واگیر (درصد هزار) به تفکیک شهرستان های استان فارس، سال ۱۳۸۸

شهرستان	تیفوئید	سیاه سرفه *	سل	جذام	AEFI	A.BITE
آباده	۱,۰۴	۱,۰۴	۸,۳۴	۰	۲۳,۹۸	۱۹۲,۸۹
ارسنجان	۰	۲,۲۷	۰	۰	۵۴,۴۴	۱۸۱,۴۷
انقلاب	۰,۴۲	۰,۷۰	۹,۰۱	۰	۴,۵۱	۵۰,۰۰
استهبان	۰	۱,۶۶	۶,۶۶	۰	۴۴,۹۲	۳۴۲,۷۴
اقلید	۰	۰	۲,۵۶	۰	۰	۱۹۷,۴۸
بوانات	۱,۸۸	۰	۰	۰	۳۲	۲۴۸,۴۶
پاسارگاد	۲,۷۴	۰	۰	۰	۵,۴۸	۱۷۵,۳۴
جهرم	۰	۰	۶,۰۶	۰	۶,۴۹	۲۴۲,۴۲
خنج	۸,۸۹	۰	۲,۲۲	۰	۴,۴۴	۱۴۸,۸۹
خرم بید	۰	۱,۹۳	۰	۰	۷,۷۳	۲۳۹,۵۶
داراب	۱,۰۹	۰	۳,۲۷	۰	۱۶,۳۳	۱۹۱,۵۷
زرین دشت	۴,۵۱	۰	۴,۵۱	۰	۶,۰۱	۱۸۷,۹۷
سپیدان	۰	۰	۲,۹۶	۰	۵,۹۲	۳۳۶,۵۱
والفجر	۰,۴۶	۰	۷,۶۷	۰	۱۱,۲۷	۲۷۷,۲۳
فراشبند	۷,۵۱	۰	۰	۰	۲۸,۱۵	۲۴۴,۰۰
فسا	۰	۰	۴,۵۸	۰	۷,۲۶	۲۰۸,۱۶
فیروز آباد	۱,۴۹	۰	۳,۷۲	۰	۰,۷۴	۲۸۸,۱۸
قیروکارزین	۴,۰۴	۰	۵,۳۸	۰	۵,۳۸	۱۴۶,۶۸
کازرون	۰,۳۲	۰	۳,۸۹	۰	۴,۲۱	۲۰۱,۱۴
لار	۱,۷۶	۰,۳۵	۲,۸۲	۰	۸۵,۸۹	۸۵,۱۹
لامرد	۰	۰	۶,۵۶	۰	۱۵,۷۴	۷۷,۳۸
مرودشت	۱,۲۱	۰	۰,۹۱	۰	۳,۰۳	۲۳۷,۱۸
ممسنی	۲,۴۸	۰	۱,۴۹	۰	۶,۹۴	۱۴۹,۶۳
مهر	۰	۰	۳,۹۳	۰	۱۵,۷۱	۱۶۴,۹۱
نی ریز	۳,۶۶	۰	۷,۳۱	۰	۵۱,۲۰	۲۱۲,۱۰
استان	۱,۰۵	۰,۲۲	۵,۲۰	۰	۱۵,۱۰	۱۹۳,۵۳